

Bildande av Höljans naturreservat i Torsby kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar det markerade området i bilaga 1 som Höljans naturreservat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda markområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen beslutar att de nedan angivna föreskrifterna ska gälla för reservatet.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3 för naturreservatets långsiktiga vård.

Syftet med naturreservatet

Höljans naturreservat bildas i syfte att återställa, vårda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer i form av värdefulla vattendrag med omgivande strand- och skogsmiljöer samt andra ingående naturtyper. Syftet är också att bevara områdets orörda karaktär. Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer ska reservatet tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Reservatet ska bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för förekommande naturtyper och arter i Natura 2000-området Höljan.

Syftet ska uppnås genom att vattendragets struktur och hydrologi återställs och därefter utvecklas fritt efter naturliga processer. Skog och våtmark tillåts utvecklas fritt genom intern dynamik med undantag för de delar där restaureringsåtgärder i form av igenläggning av diken och avveckling av contortatall är lämpliga. Vissa åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden är följande:

- Fritt rinnande vattendrag med hög grad av naturlighet både i vatten- och i strandmiljöer
- Skogar präglade av intern dynamik
- Gamla träd, grova lågor, senvuxna träd, död ved
- Lax

En mer utförlig beskrivning av området finns i skötselplanen samt tillhörande bevarandeplan.

Föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar om nedanstående föreskrifter för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i reservatet förbjudet att

1. avverka eller på annat sätt skada träd och buskar samt ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. utföra mekanisk markbearbetning,
3. tippa eller anordna upplag,
4. anlägga ledning,
5. utföra markavvattnande åtgärd,
6. rensa befintliga diken,
7. uppföra byggnad, annan anläggning eller anordning,
8. använda kalk, gödsel, växtnäringsämnen eller bekämpningsmedel,
9. framföra motordrivet fordon,
10. bedriva vattenverksamhet,

Utan tillstånd från länsstyrelsen är det också förbjudet att

11. inplantera djur och växter,
12. utföra biotop- eller fiskevårdande åtgärder,

Undantag

A-föreskrifterna gäller inte för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren anlitar, vid genomförande av de åtgärder som framgår under B och som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

A-föreskrifterna gäller inte vid normalt underhåll av befintlig elledning och ledningsgata, se bilaga 2b.

A-föreskrifterna gäller inte vid normalt underhåll och nyttjande av befintlig bilväg.

A-föreskrifterna gäller inte vid normalt underhåll och nyttjande av befintlig snöskoterled som är märkt med röda ledkryss och som markerats på karta, se bilaga 2a.

A-föreskrifterna gäller inte normalt underhåll av befintlig stig som markerats på karta, se bilaga 2a.

A-föreskrifterna gäller inte vid normalt underhåll och nyttjande av befintlig bro och som markerats på karta, se bilaga 2a.

A 1. gäller inte siktröjning mot vattnet inom område som markerats på karta, se bilaga 2a samt 2b.

A 1. gäller inte kvistning eller röjning av sly upp till sju cm diameter i marknivå för underhåll av jaktpass.

A 8. gäller inte kalkning som ingår i biologisk återställning av sjöar och vattendrag enligt regional åtgärdsplan i Värmlands län.

A 9. gäller inte terrängskoter eller motorredskap som behövs för uttransport av större vilt (älg, hjort, björn, vildsvin) från området enligt terrängkörningsförordningen (1978:594 1§), i samband med den jakt som är tillåten i naturreservatet. Uttransporten ska ske så att skador på mark och vegetation inte uppkommer. Skada definieras här som bestående längre än en växtsäsong.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla följande inom reservatet i dess helhet eller inom de särskilt utpekade områden som framgår av bilaga 2c (se hänvisning efter varje relevant punkt)

1. röjning och utmärkning av reservatets yttergränser,
2. uppsättande av informationstavlor,
3. undersökningar av mark, vegetation och organismer i miljöövervaknings- och uppföljningssyfte,
4. åtgärder i syfte att motverka förekomst av invasiva främmande arter,

5. avveckling av contortatall som markerats på karta, se bilaga 2c,
6. igenläggning av diken,
7. borttagande av artificiella vandringshinder,
8. biotopvårdande åtgärder i vatten samt i intilliggande strandzon,
9. uppsättande av kalkdoserare.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i författningar är det i reservatet förbjudet att

1. fälla eller på annat sätt skada levande och döda träd eller buskar, stående eller omkullfallna,
2. samla in ryggradslösa djur, mossor, lavar och vedsvampar,
3. framföra motordrivet fordon,
4. tippa eller anordna upplag,
5. gräva eller dra upp kärlväxter,
6. skada, omlagra eller bortföra berg, jord eller sten,

Undantag

C-föreskrifterna gäller inte för förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren anlitar, vid genomförande av de åtgärder som framgår under B och som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

C 3. gäller inte på befintlig bilväg.

C 3. gäller inte körning med snöskoter på led som är märkt med röda ledkryss och som är markerad på karta i bilaga 2a.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen har förelagt markägare och innehavare av särskild rätt inom området att yttra sig över förslaget till beslut om inrättande av naturreservat. Förslaget till beslut har också remitterats till berörda sakägare samt skickats till andra som kan tänkas ha synpunkter på skyddet av området.

Inkomna remissvar

Skogsstyrelsen har meddelat att man ser positivt på ett långsiktigt skydd av Höljan.

Trafikverket har inget att erinra.

Torsby kommun har inga invändningar till förslaget naturreservat men framför synpunkter kopplade till områdets friluftsvärden. Bland annat nämner kommunen de attraktiva platser som finns längs med vattendraget som i vissa fall är tillgängliga via stigar och led samt att man bör se på tillgängligheten i ett större perspektiv, arealmässigt, då Höljan omges av fler naturreservat. Kommunen föreslår vidare ett par platsförslag för möjlig placering av informationsskylt, bl. a. vid Höljes rastplats.

Havs- och vattenmyndigheten tillstyrker förslaget till bildande av Höljans naturreservat men har lämnat synpunkter.

Havs- och vattenmyndigheten anser att B-föreskriften "åtgärder i syfte att motverka förekomst av invasiva främmande arter" bör ändras. Invasiva främmande arter är ett begrepp i EU-förordning nr (1143/2014) om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Begreppet omfattar därför enbart de arter som finns upptagna på EU:s lista över invasiva främmande arter (och framöver arter som föreslås i den nationella förteckning som förtillfället är på remiss från Regeringskansliet). En bättre formulering som också ger mer handlingsutrymme i naturreservatet är: Åtgärder i syfte att bekämpa för området främmande arter som bedöms kunna utgöra ett hot mot utpekade bevarandevärden.

Övriga synpunkter kan sammanfattas i att Havs- och vattenmyndigheten anser att beskrivningen i beslut och skötselplan gällande vattendrag och Vänerlax är för knapphändig och bör kompletteras med mer detaljerade beskrivningar. Man efterlyser mer detaljerade beskrivningar kopplat till "Skälen för beslutet" samt "Samlad bedömning", bl.a. föreslår man att under bevarandemål bör formuleringen lämpligen ändras till: Strandzonen (inklusive skog). Man tycker även att namnet "Skötselområde vatten" bör förtydligas till att inkludera ekologisk funktionalitet. Ändra därför med fördel till Skötselområde vattenmiljöer vilket förutom vattendraget även omfattar strandmiljöer och andra mindre vattenmiljöer som förekommer i området.

Länsstyrelsens bemötande av remissvar

Länsstyrelsen ser positivt på Torsby kommuns synpunkter/förslag gällande tillgängliggörandet och delar kommunens syn på

möjligheten att skapa ett större område som kan öppna upp för ett mer varierat nyttjande.

På Havs- och vattenmyndigheten synpunkt gällande utökade beskrivningar av vattendraget och dess arter i beslut och skötselplan så hänvisar länsstyrelsen till den litteratur under stycket "Genomförd dokumentation" som återfinns i skötselplanen och då främst till den bevarandeplan som finns för Höljan. Efter Havs- och vattenmyndighetens synpunkt gör länsstyrelsen en mindre komplettering under stycket "Samlad bedömning".

Synpunkten gällande B-föreskriften "åtgärder i syfte att motverka förekomst av invasiva främmande arter" så är kopplingen till EU-förordningen ett medvetet val länsstyrelsen gjort.

Länsstyrelsen har i denna skötselplan valt en tematisk namnsättning för de ingående skötselområdena, således lämnas Havs- och vattenmyndigheten synpunkt utan åtgärd.

Länsstyrelsen ser positivt på synpunkten gällande deras förslag till ny formulering under "Bevarandemål" i skötselplanen och ändrar denna.

Samlad bedömning

Området har mycket höga naturvärden, bland annat är Höljan ett av de viktigaste vattendragen för den sötvattenslevande Vänerlaxen. För att värdena ska bestå behöver området undantas från vattenkraftsutnyttjande, skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden skadas. Länsstyrelsen bedömer därför att området bör förklaras som naturreservat.

Reservatsbildningen är förenlig med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna och med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Inskränkningar i enskilds rätt att använda mark eller vatten går inte längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet bidrar till att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden och till miljökvalitetsmålen *Levande sjöar och vattendrag*, *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Sammantaget är förutsättningarna uppfyllda för att inrätta reservatet med föreskrifter enligt ovan.

Tillämplig lagstiftning

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behovet att områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat. (se 7 kap. 4 § miljöbalken)

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet får beslutet förenas med föreskrifter. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. (jmf 7 kap. 5, 6, 25 och 30 §§ miljöbalken)

I varje beslut om bildande av ett naturreservat ska en skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård fastställas. (jmf 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Upplysningar

Beslutet kungörs i Värmlands läns författningssamling samt i ortstidning.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifterna i detta beslut om det finns särskilda skäl och är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Beslutade C-föreskrifter gäller omedelbart, även om de överklagas. C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån tillåten pågående markanvändning inte avsevärt försvåras.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas om det som sägs där strider mot föreskrifter för naturreservatet.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan mot staten hos mark- och miljödomstolen inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft. Om så inte sker går rätten till ersättning eller inlösen förlorad.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön.

Beslutet kan överklagas

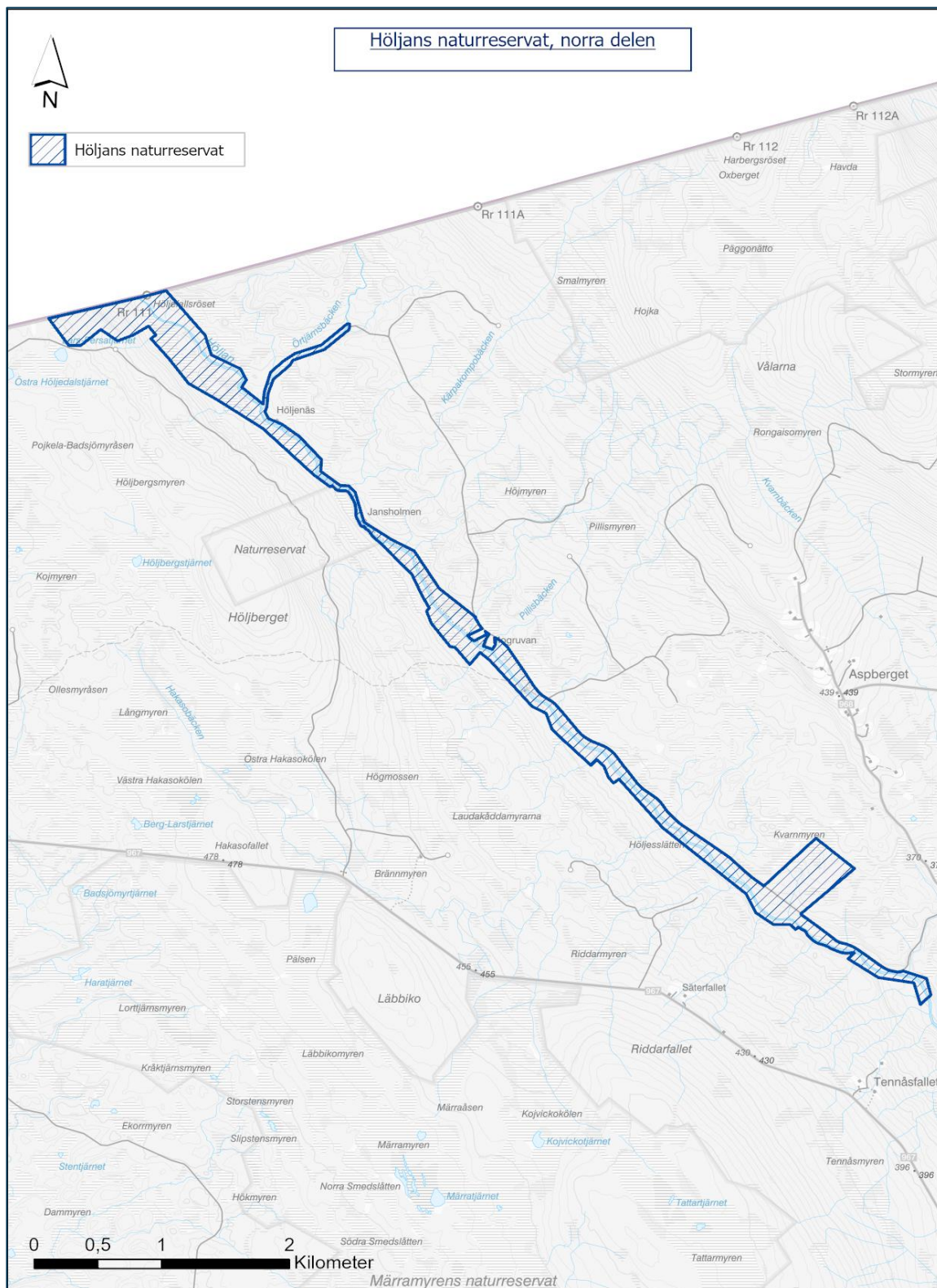
Detta beslut kan överklagas till regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Georg Andrén med naturvårdshandläggare Dick Östberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Emma Spak, avdelningschef Annika Nilsson, enhetschef Linda Sundström, rättschef Göran Wirdéus och länsjurist Ulrika Forsman medverkat.

Bilagor

- 1a. Beslutskarta, norra delen
- 1b. Beslutskarta, södra delen
- 2a. Föreskriftskarta, undantag A-föreskrifter
- 2b. Föreskriftskarta, undantag A-föreskrifter
- 2c. Föreskriftskarta, B-föreskrifter
- 3. Skötselplan
- 4. Överklagandehänvisning

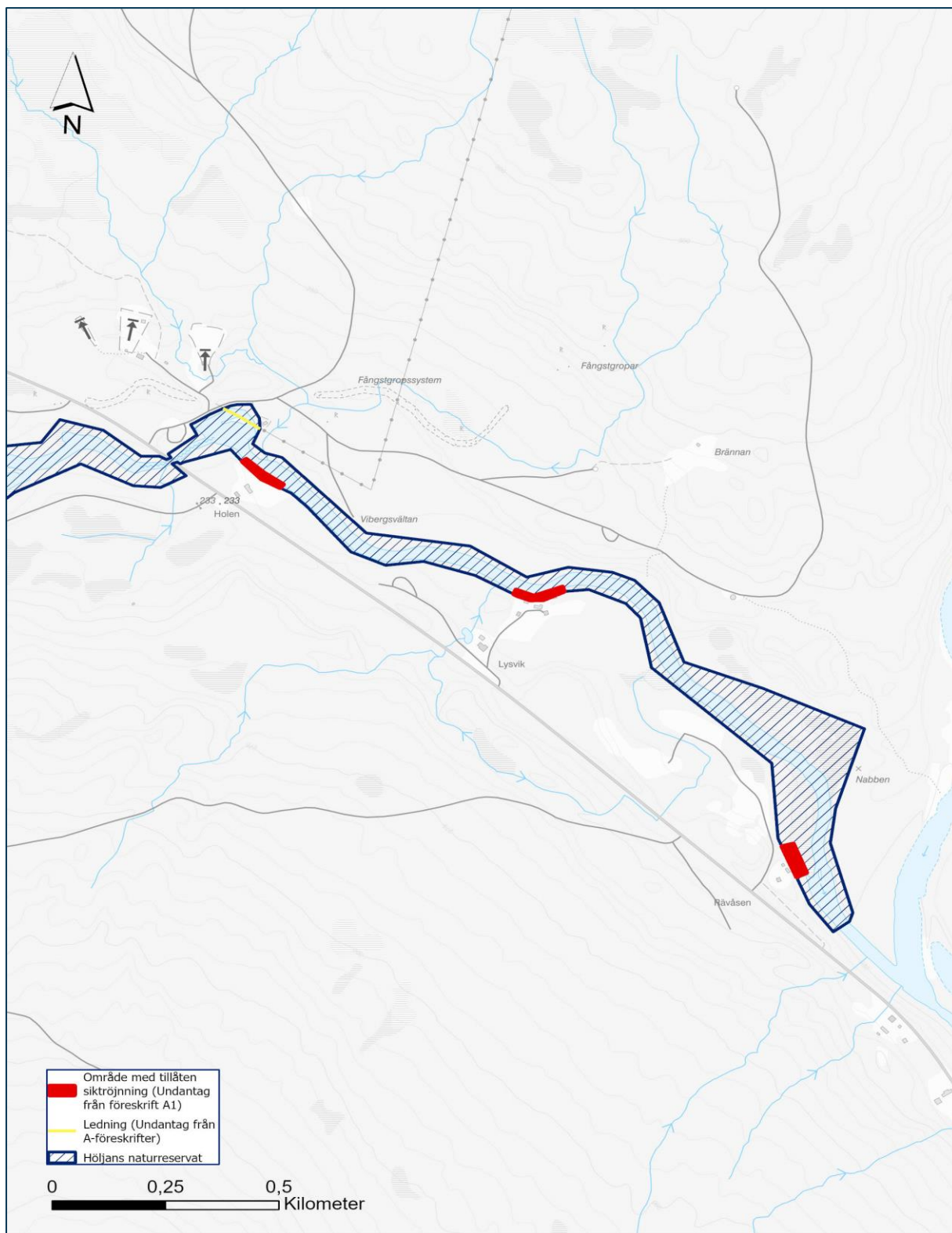
Beslutskarta för Höljans naturreservat, norra delen (blått streckat område i kartan).

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

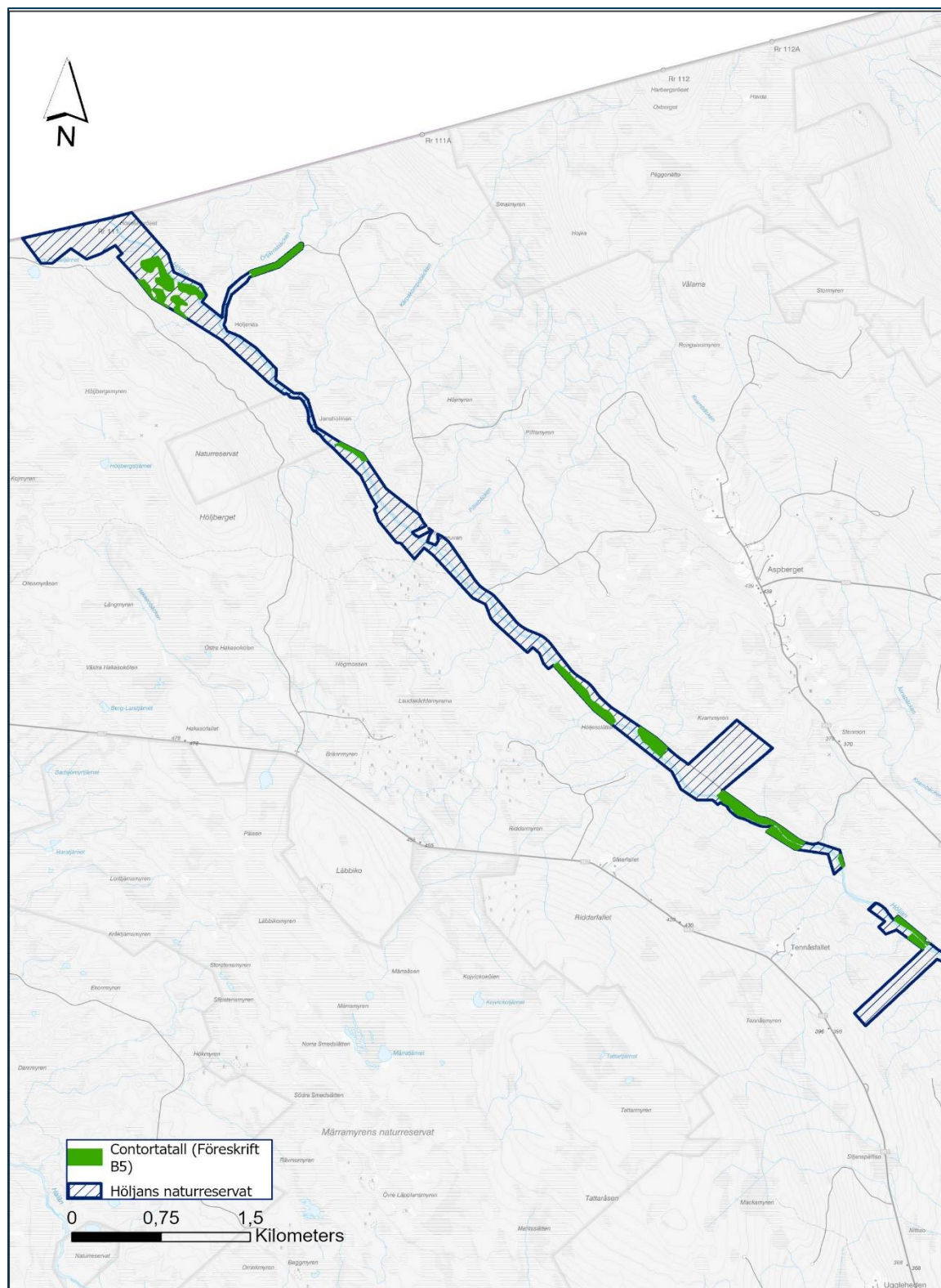
Beslutskarta för Höljans naturreservat, södra delen (blått streckat område i kartan).

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Föreskriftskarta för Höljans naturreservat.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Karta över B-föreskrifter för Höljans naturreservat.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skötselplan för Höljans naturreservat

Syftet med naturreservatet

Höljans naturreservat bildas i syfte att återställa, vårda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer i form av värdefulla vattendrag med omgivande strand- och skogsmiljöer samt andra ingående naturtyper. Syftet är också att bevara områdets orörda karaktär. Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer ska reservatet tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Reservatet ska bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för förekommande naturtyper och arter i Natura 2000-området Höljan.

Syftet ska uppnås genom att vattendragets struktur och hydrologi återställs och därefter utvecklas fritt efter naturliga processer. Skog och våtmark tillåts utvecklas fritt genom intern dynamik med undantag för de delar där restaureringsåtgärder i form av igenläggning av diken och avveckling av contortatall är lämpliga. Vissa åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Prioriterade bevarandevärden

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden är följande:

- Fritt rinnande vattendrag med hög grad av naturlighet både i vatten- och i strandmiljöer
- Skogar präglade av intern dynamik
- Gamla träd, grova lågor, senvuxna träd, död ved
- Lax

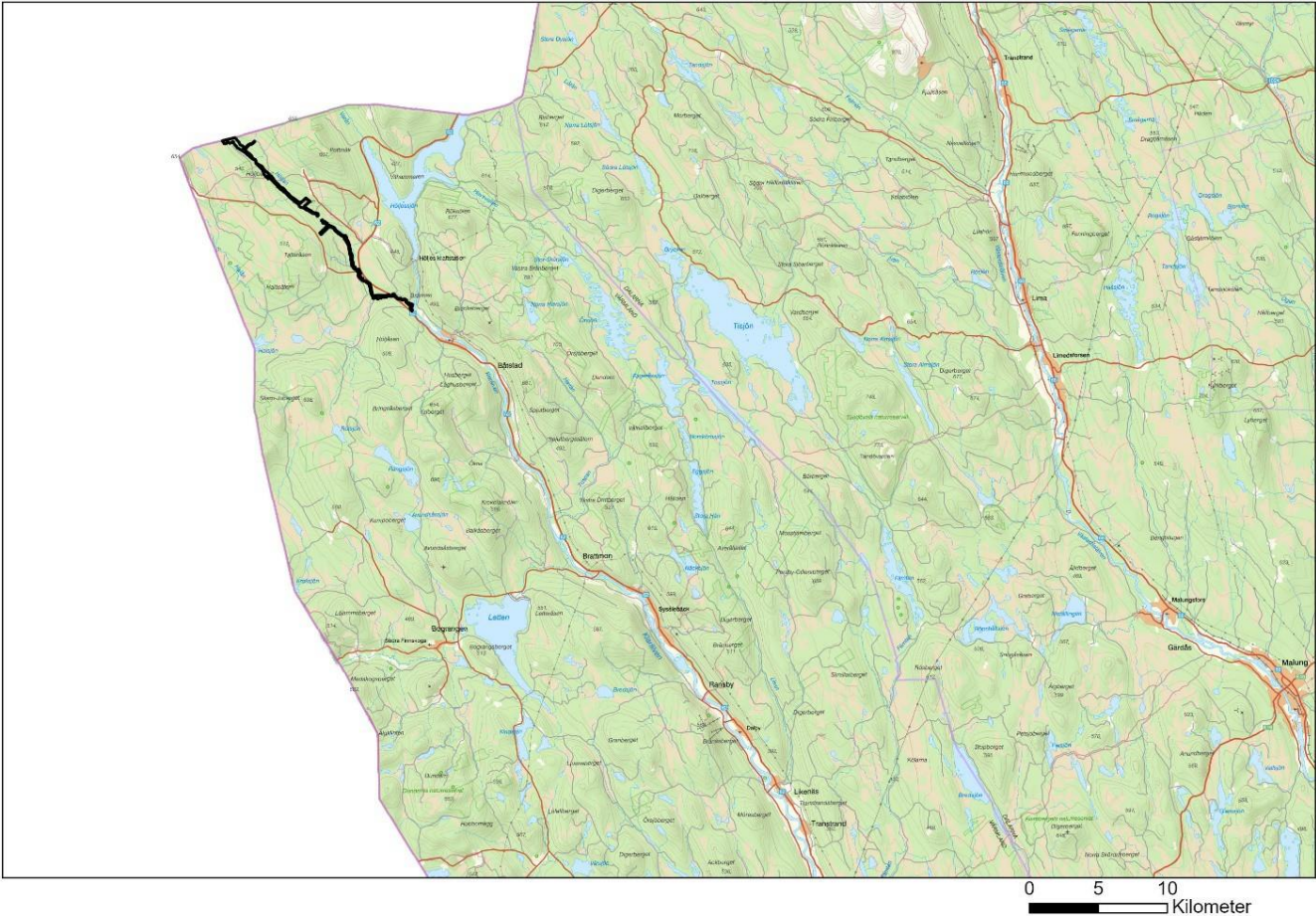
Administrativa data

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Höljan
NVR-nummer	2046128
Kommun	Torsby kommun
Areal	292

Uppgifter om Natura 2000

Natura 2000 beteckning	SE0610206
Skyddsstatus	pSCI/SCI/SAC/
Areal	41,6 hektaar
Naturtyper	Mindre vattendrag (3260)
Arter	Lax <i>Salmo salar</i>

Översiktskarta för Höljans naturreservat (svart område)

Länsstyrelsen Värmland	Skötselplan 2024-10-21	3 (7) 511-568-2012
------------------------	---------------------------	-----------------------

Beskrivning av området

Biologi

Höljan ligger nordväst om Höljes längst uppe i hörnet av Värmlands län.

Höljan sträcker sig från norska gränsen i norr ner till Klarälven i söder. Vattendraget har en fallhöjd på ca 200 m längs den 17 km långa sträckan från riksgränsen till sammanflödet med Hynnan strax innan Klarälven. Vattendragets närmiljö varierar, från branta sluttningar ner mot älven till bredare lugnflytande partier där vattendraget kantas av björkdungar och fuktängar. Skogen i kantzonerna och omgivningarna intill består till stor del av skog som påverkats av modernt skogsbruk men det finns även äldre skogar med höga naturvärden.

I landskapet runt Höljan finns fler befintliga naturreservat samt områden som är planerade att bli naturreservat.

Kulturhistoria

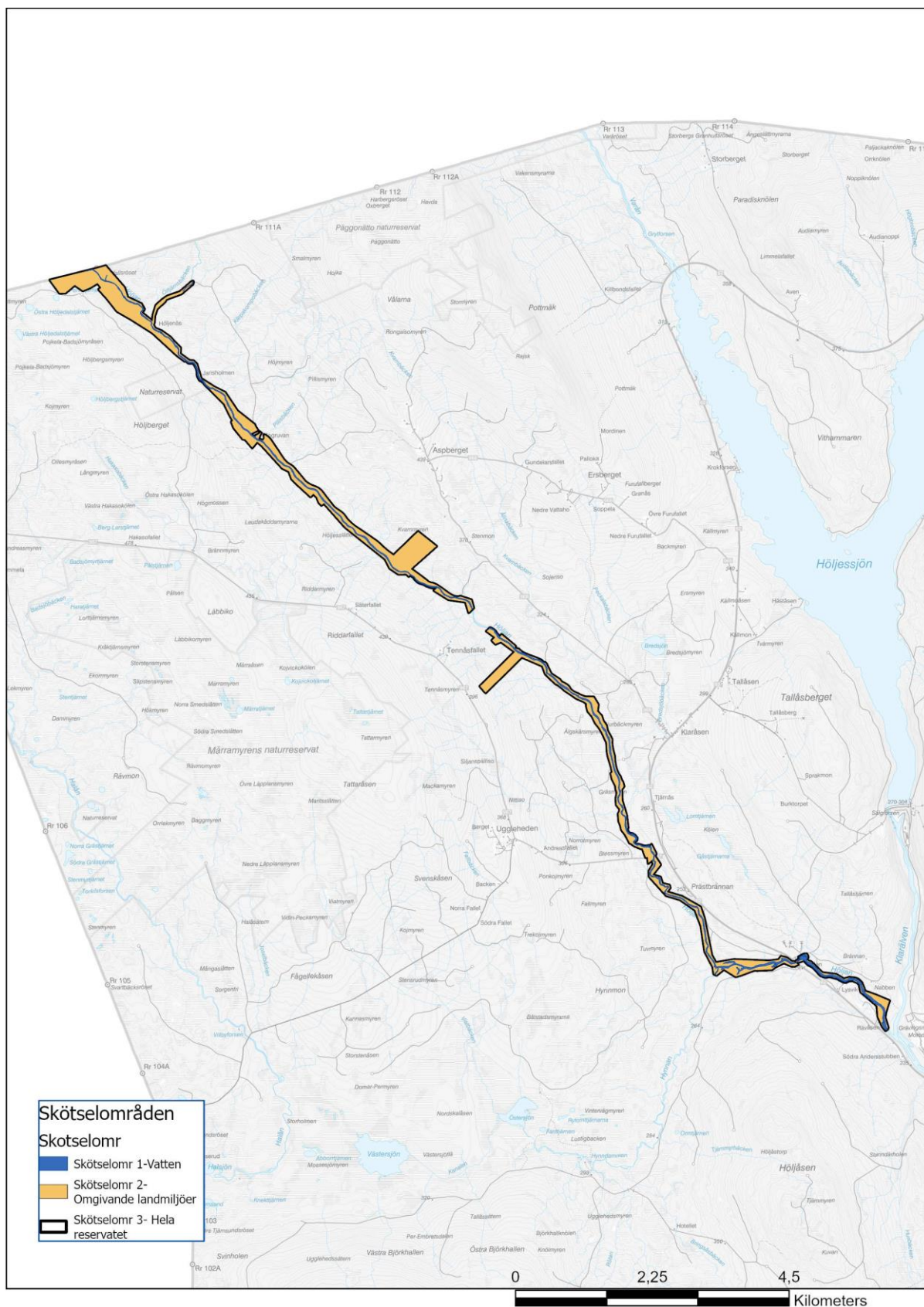
Vattendraget och det omkringliggande landskapet har nyttjats av människan under lång tid och inom reservatet finns en registrerad fornlämning efter en kolbotten samt spår efter den flottning som skett i vattendraget.

Friluftsliv

Höljan är intressant för sportfisket men i övrigt är friluftslivet begränsat. En snöskoterled korsar vattendraget vid Knappbron strax söder om Mogruvan.

Skötselområden

Reservatet har delats in i 3 skötselområden med utgångspunkt från den huvudsakliga naturtypen i området samt de åtgärder som ska genomföras inom skötselområdena, se figur 1. För skötselområdena redovisas bevarandemål och skötselåtgärder. För skötselområdena gäller att invasiva främmande arter ska kunna tas bort vid behov.

Figur 1. Karta över skötselområden för Höljans naturreservat.

Länsstyrelsen Värmland	Skötselplan 2024-10-21	5 (7) 511-568-2012
------------------------	---------------------------	-----------------------

Skötselområde 1 Vatten:

Vattnet i älven är till största delen forsande/strömmande och bottenmaterialet är övervägande grovt, dominerat av sten och block. Största delen av Höljan är antingen kraftigt eller försiktigt påverkad av flottledsrensning. Vattendraget är biotopvårdat maskinellt på en sträcka av ca 12 km utfört mellan åren 1995-1997 och 2008-2009. Vid gränsen mellan Norge och Sverige finns en gammal flottningsdamm.

Bevarandemål

Vattendraget ska vara naturligt fungerande med fria vandringsvägar för akvatiska organismer. Vattenflödet ska variera naturligt över året medan lekbottnar, ståndplatser och andra strukturer ska bidra till ett gynnsamt habitat för områdets naturligt förekommande arter. Strandzonen (inklusive skog) ska utvecklas fritt och genom intern dynamik bidra med död ved och annat substrat till vattendraget. Invasiva främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma.

Åtgärder

Biotopvård genomförs för att återge Höljan dess naturliga strukturer och funktioner på de sträckor där dessa idag saknas, detta kan även innefatta åtgärder utförda i strandzonen.

Skötselområde 2 Omgivande landmiljöer:

Skötselområdet inkluderar all mark som ingår i reservatet, från gamla naturskogar som innehåller många av de typiska strukturerna till relativt ensartade unga och medelålders skogar med få naturvärden. Gran är genomgående det vanligaste trädslaget intill vattendraget men inslaget av löv kan vara stort. Bitvis förekommer flackare partier som periodvis översvämmas och utvecklats till naturliga fuktängar med artrik flora och hävdgynnade arter som smörboll och slätterfibbla. Ängarna i anslutning till vattendraget hålls även öppna på naturlig väg genom isens mekaniska störning. Det finns även våtmarker, sumpskogar och andra fuktiga miljöer inom skötselområdet.

Bevarandemål

Skötselområdet ska präglas av naturliga processer med de strukturer och artsamhällen som hör till dessa naturtyper. Våtmarkernas hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför

Länsstyrelsen Värmland	Skötselplan	6 (7)
	2024-10-21	511-568-2012

negativ påverkan. Skogen präglas av naturskogsstrukturer som spridning i trädens ålder och storlek, god förekomst av gamla träd samt stående och liggande död ved i olika stadier av nedbrytning. Naturliga processer som brand, stormfällning, insekts- och svampangrepp, översvämning samt nyetablering av träd ska fortgå ostört och kan periodvis leda till att skogen markant ändrar karaktär. Området ska utgöra god livsmiljö för hotade och missgynnade arter som är naturliga för naturtyperna. Främmande arter som utgör ett hot mot den naturliga biologiska mångfalden ska inte förekomma.

Åtgärder

Fri utveckling.

Skötselområde 3 (hela reservatet) Friluftsliv

Höljans naturreservat är delvis lättillgängligt tack vare de vägar som löper nära reservatsgränsen men det kan vara relativt svårframkomligt.

Bevarandemål

Informationstavla med information om reservatets naturvärden och föreskrifter samt en karta som tydligt visar områdets utbredning och gränser ska finnas i området.

Åtgärder

Uppsättning och underhåll av informationstavor.

Länsstyrelsen Värmland	Skötselplan 2024-10-21	7 (7) 511-568-2012
------------------------	---------------------------	-----------------------

Sammanfattning av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Prioritet	Skötselområde
Istandsättning av reservatet		
Markering av reservatsgräns	1	3
Informationstavla	1	3
Markvård		
Biologisk återställning av vatten	2	1
Borttagande av contortatall	2	2
Hydrologisk återställning av våtmark	3	2

Uppföljning

Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur.

Uppföljning av skötselåtgärder

Genomförda skötselåtgärder ska följas upp. Redovisning av genomförd åtgärd ska ange vad som gjorts i vilket område och tidsåtgången.

Genomförd dokumentation

- Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.
- Länsstyrelsen i Värmlands län. 2017. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0610206 Höljan. Fastställd 2012-12-29
- Slutrapporten "Vänerlaxens Fria Gång" (2015). Fakta o beskrivningar av Höljan.
- SERS (Elfiskeregistret). Tätheter lax, öring m.fl. arter.
- Vattenkemi Höljansystemet: LSTs databas SKALK
- VISS:
<https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA76741815>

Överklagandehänvisning

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Värmland antingen via e-post; varmland@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till länsstyrelsen inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Du anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta länsstyrelsen via e-post, varmland@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-224 70 00.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post.

Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.